

SOSIAALI- JA TERVEYSMINISTERIÖLLE

Asia

Lausunto lähisuhdeväkivallan sovittelun selvitystyöryhmän raportista ”Lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelu – Nykytila ja kehittämissuhteet”

Viite

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö STM/449/2019

Helsingin käräjäoikeus lausuu seuraavan:

Yleistä

Työryhmän tehtävänä on ollut selvittää millaisin kriteerein naisiin kohdistuvan väkivallan ja lähisuhdeväkivallan tapauksia ohjataan sovitteluun ja hyväksytään soviteltavaksi sekä miten sovitteluprosessi etenee.

Selvityksen perusteella työryhmä on katsonut, että lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelua Suomessa voidaan jatkaa, mutta se edellyttää voimassa olevan sovittelujärjestelmän kehittämistä. Työryhmä esittää jatkotoimenpiteinä seuraavaa:

1. Sovitaan yhteiset kriteerit, millaisia tapauksia voidaan ohjata sovitteluun.
2. Luodaan yhtenäinen ohjeistus ja systemaattiset työvälineet lähisuhdeväkivaltarikosten sovittelun edellytysten arvioimisen, sovittelun ja sovittelun keskeyttämisen avuksi.
3. Uudistetaan lähisuhdeväkivallan sovittelun koulutusta ja varmistetaan koulutuksen saata-
vuus yhteisistä kriteereistä, ohjeistuksesta ja ilmiöstä lähisuhdeväkivalta.

Käräjäoikeus yhtyy raportissa esitettyyn ja pitää lähisuhdeväkivallan sovittelun jatkamista kannatettavana.

Rikosasioiden ja eräiden riita-asioiden sovittelusta annetun lain 13 §:n 2 momentin mukaisesti vain poliisi- tai syyttäväviranomaisella on oikeus tehdä aloite sovitteluun ryhtymisestä lähisuhdeväkivaltarikoksissa. Virallisen syytteen alaisissa rikoksissa oikeusviranomaiset päättävät, edellyttääkö yleinen etu mahdollisesta sovinnosta huolimatta asian käsittelyn jatkamista rikosprosessissa. Varsin tyypillistä on, että sovittelun edellytyksiä selvitetään vielä silloin kuin asia on jo vireillä käräjäoikeudessa. Syyttäjä voi ennen pääkäsittelyä tai sen alkamisen jälkeen peruuttaa syytteen, jos asianosaiset pääsevät syyttäjän avustuksella sovintoon.

Yhteiset kriteerit sovitteluun ohjaamisesta

Työryhmän tekemän kyselytutkimuksen perusteella poliisit ja syyttäjät toimivat lähisuhdevä-

kivallan sovitteluun ohjatessaan varsin epäyhtenäisesti ja ilman riittävää ohjeistusta. Nykytilaa voidaan tältä osin pitää ongelmallisena. Asianosaisilla tulisi olla yhdenvertaiset mahdollisuudet päästä sovitteluun lähisuhdeväkivaltatapauksissa, ja ennustettavuus toisi todennäköisesti etuja myös lähisuhdeväkivaltarikosten käsittelyyn kärjäoikeudessa.

Työryhmä ei ole esittänyt tarkkoja kriteerejä sovitteluun ohjaamiselle. Jatkotyössä tulisi ottaa huomioon, että lähisuhdeväkivallassa on kysymys kaikesta sellaisesta väkivallasta, joka kohdistuu tekijän aviopuolisoon tai entiseen aviopuolisoon, sisarukseen tai sukulaiseen suoraan ylenevässä tai alenevassa polvessa taikka henkilöön, joka asuu tai on asunut tekijän kanssa yhteistaloudessa tai on tai on ollut muuten näihin rinnastettavan henkilökohtaisen suhteen takia hänelle läheinen (rikoslain 20 luvun 16 §:n 1 mom. 2 kohta). Lähisuhdeväkivallaksi lasketaan näin ollen hyvin erilaisissa henkilösuhteissa tapahtuva väkivalta. Kriteerit tulisivatkin määritellä sillä tavoin avoimesti, että ne eivät olisi sidottuja esimerkiksi asianomistajan ja vastaajan ikään tai sukupuoleen.

Väkivallan laatu ja siitä johtuvat esteet sovittelun aloittamiselle tulisi myös määritellä tarkemmin. Kärjäoikeus esittää harkittavaksi, tulisiko esimerkiksi rikosten törkeät tekemuodot sulkea kokonaan sovittelun ulkopuolella. Työryhmä ei ole myöskään ottanut kantaa siihen, mikä katsotaan toistuvaksi väkivallaksi, ja missä vaiheessa väkivallan toistuvuus muodostaa esteen rikosasian sovittelulle.

Kriteereissä tulisi ottaa myös kantaa siihen, soveltuvatko lapseen kohdistuvat lähisuhdeväkivaltatapaukset soviteltaviksi ja millä edellytyksillä. Syytä olisi myös arvioida, onko sillä, että lähisuhdetaloudessa asuu asianosaisen tai asianosaisten huollettavia alaikäisiä lapsia, merkitystä lähisuhdeväkivaltatapauksen sovittelukelpoisuuteen.

Yhteinen ohjeistus ja systemaattiset työvälineet sekä koulutuksen uudistaminen

Kärjäoikeus kannattaa ohjeistuksen, työvälineiden ja koulutuksen kehittämistä. Sovitteluun ohjattavat lähisuhdeväkivaltatapaukset tulisi tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Tällöin poliisin olisi mahdollista yhä useammassa tapauksessa, jossa sovittelun kriteerit täyttyvät, lopettaa esitutkinta ennen asian siirtymistä syyttäjällä tai syyttäjän tehdä syyttämättäjäättämispäätös ennen asian vireille tuloa kärjäoikeudessa.

Lausunnon on valmistellut kärjätuomari Laura Törnqvist.

Laamanni Tuomas Nurmi